

ঢাকা : মঙ্গলবাৰ ২১ শ্রাবণ ১৪১৫
Dhaka : Tuesday 5 August 2008

সম্পাদকায়

সার্ক শীর্ষ সম্মেলনেৰ কলমো ঘোষণা

শনিবাৰ ও মোৰবাৰ এই দু'দিনব্যাপী সার্ক শীর্ষ সম্মেলন শীলভাৱে রাজধানী কলমোতে অনুষ্ঠিত হয় বলেই সম্মেলন শেষে যে ৪১ দফা ঘোষণা প্ৰকাশ কৰা হয় তাকে কলমো ঘোষণা বলা হচ্ছে। যে শহৰে সাৰ্কেৰ শীর্ষ সম্মেলন অনুষ্ঠিত হয় সম্মেলন শেষে ঘোষণা সেই শহৰেৰ নামে হওয়াটাই বেওয়াজ। ঘোষণাৰ ৪১ দফায় দক্ষিণ এশিয়াৰ সব ধৰনেৰ সমস্যাৰ উল্লেখ আছে। সম্মেলনেৰ সমাপনী দিবসে সংহাতৃত দেশগুলো সাৰ্ক উন্নয়ন তহবিল (সাৰ্ক ডেভেলপমেন্ট ফান্ড) সমন্দৰ ঘটি চৰ্তি সই কৰেছে। অন্য তিনটি চৰ্তি হলো— সাউথ এশিয়ান রিজিওনাল স্ট্যান্ডাৰ্ড অৰ্গানাইজেশন (সাৰ্বো), সাৰ্ক কনভেনশন অন মিউচুয়াল এসিসটেচন ইন ক্রিমিনাল যাইটাৰ্স এবং সাফটা সংহাতৃত চৰ্তিতে ইসলামী প্ৰজাতন্ত্ৰ আংগণানিষ্ঠানেৰ প্ৰবেশ সংহাতৃত প্ৰটোকল। ২০০৬ সালে আংগণানিষ্ঠান ৪৮ সদস্যা হিসেবে সাৰ্কেৰ অনুষ্ঠিত হয়। সাৰ্কেৰ পৰ্যবেক্ষক দেশৰ সাৰিতে আছে চীন, মুক্তৰাষ্ট্ৰ, জাপান, দক্ষিণ কোৱিয়া, ইৰান, ইউৱেনিয়ান, মৱিশাস, মায়ানমার ও অস্ট্ৰেলিয়া। পৰ্যবেক্ষকদেৱ ভূমিকা সাৰ্কেৰ উন্নয়নে কী হতে পাৰে তা পৰিকাৰ নয়।

কলমো ঘোষণায় প্ৰত্যাশা অনুযায়ী বীদ্য নিৰাপত্তা নিশ্চিত কৰতে কৃষি উৎপাদন বৃক্ষি এবং আন্তঃ আঞ্চলিক বাণিজ্যিক সহযোগিতা জোৱদাৰ কৰতে বহুমুল্কী যোগাযোগ ও ট্ৰানজিট সুবিধাৰ বিষয় 'প্ৰাধান্য' পায়। খাদ্য ঘাটতি ঘোকাবেলোৱ জন্য 'সাৰ্ক ফুড ব্যাংক' চাৰ্জ কৰাৰ কথা বলা হয়। এ ধৰনেৰ গুৰুত্ব এৰ আগেৰ সাৰ্ক শীর্ষ সম্মেলনেও দেয়া হয়েছিল। কিন্তু এৰাৰ দক্ষিণ এশিয়ায় ধৰণ খাদ্য ঘাটতি দেখা দেয় তবু এ প্ৰজাৰ কাৰ্যকৰ কৰা হয়নি। ভাৰতীয় বলতে পাৰবে 'সাৰ্ক ফুড ব্যাংক'-এৰ কোন ভাৰতীয় আছে কি না। জ্বালানি ধাতে ঘাটতি মেটাতে সহযোগিতা বাড়াৰ কথা ও ঘোষণায় বলা হয়েছে। এৰ কোন কাৰ্যকৰ পদক্ষেপেৰ কথা বলা হয়নি। তবু বলা হয়েছে, জ্বালানি ঘাটতি ঘোকাবেলোয় আঞ্চলিক ভিত্তিতে জলবিদ্যুৎ, সৌৰশক্তি ও বায়োগ্যাসসহ নৰায়নযোগ্য জ্বালানি প্ৰকল্প হাতে দেয়া হবে। একই সঙ্গে আঞ্চলিক হিড সংযোগ, গ্যাস পাইপলাইন, জ্বাপন ও জ্বালানি উৎপাদনে সহাবনাময় পানিসংস্কৰণ ব্যবহাৰৰ ওপৰ ঘোষণায় গুৰুত্ব দেয়া হয়েছে।

অসমত বাংলাদেশ এ অঞ্চলে ত্ৰিদেশীয় গ্যাস পাইপলাইন প্ৰস্তাৱে রাজি হয়নি এবং ইৰান-পাকিস্তান-ভাৱত গ্যাস পাইপলাইন এখনও মাৰ্কিন ফুকুৰাট্রেৰ আপত্তিৰ মুখে মুলে আছে।

অনেক ঝালোচনাৰ পৰি দক্ষিণ এশীয় মুক্ত বাণিজ্য ঘোকাব (সাফটা) বিষয়টি প্ৰায় অকাৰ্যকৰ হয়েই আছে। কৰ্তৃবোঁ ঘোষণায় সাফটা চৰ্তি 'পৰিপূৰ্ণভাৱে' কাৰ্যকৰেৰ লক্ষ্যে অনুষ্ঠ বাধা অপসাৱণ, স্পৰ্শকাৰৰ তালিকা ছেটি কৰা এবং বাণিজ্য সহজ ও উদার কৰাৰ ওপৰ জোৱ দেয়া হয়, যাতে এ অঞ্চলেৰ বাণিজ্যেৰ সম্প্ৰসাৱণ, যৰ্জন কৰ ব্যবস্থাপনা এবং একচেটীয়া বাজাৰ ব্যবস্থাৰ সকোচন সম্ভৱ হয়। সাফটাৰ আওতায় বহুজাতিক মুক্ত বাণিজ্য সহজ নয় ধৰে নিয়েই বাংলাদেশ বিপক্ষীয় মুক্ত বাণিজ্য চৰ্তিৰ জন্য উদ্যোগ নিতে শুল্ক কৰেছে। আন্তৰ্জাতিক সংহাতৃতোৱ সাফটাৰ সফল বাস্তবায়ন সম্পৰ্কে বহুদিন ধেকেই সন্দেহ প্ৰকাশ কৰছে এবং তাৰা 'বিপক্ষীয় মুক্ত বাণিজ্য' চৰ্তিৰ কথা বলছে। সাৰ্ক ঘোষণায় এ অঞ্চলে বাণিজ্য বাড়ানোৰ লক্ষ্যে আয়দানি-ৱজ্ঞানিযোগ্য পণ্য মানেৰ পাৰম্পৰাবিক স্থীৰতি প্ৰদান, অভিন্ন শুল্ক ব্যবস্থা প্ৰবৰ্জন, কাৰ্যকৰ কাৰ্যকৰ নিৰ্বিঘ্ন কৰা এবং পৰ্যাপ্ত যোগাযোগ ও ট্ৰানজিট সুবিধা নিশ্চিত কৰতে সুনিৰ্দিষ্ট পদক্ষেপ নেয়াৰ ওপৰ জোৱ দেয়া হয়। আট শীৰ্ষ নেতা এই ঘোষণা দিলৈও এসব যে কাৰ্যকৰ কৰা বেশ কঠিন তা তাৰা ভালভাৱেই জানেন। তবুও ঘোষণা দিয়ে আশা কৰতে দোষ নেই বলেই তাৰা দিয়েছেন। সবাই জ্বালানি, দক্ষিণ এশীয় দেশগুলোৰ মধ্যে আহমদ সকলেৰ জন্য কোন কিছুই পুৰোপুৰি কাৰ্যকৰ কৰা যায় না। তবুও মেটকু পাওয়া যায় তাই নিয়েই সমষ্টি থাকতে হৈবে।